

За відсутності в акціях не номінальної вартості заявленій вартості усі доходи з емісії акцій включають до статутного капіталу.

У зарубіжних країнах акції можуть бути використані на послуги (компенсація адвокатам, консультантам та ін.), або не грошові активи (земля, будівлі та обладнання). У таких випадках виникає запитання, що стосується витрат, які мають бути визнані для врегулювання угоди. Щоб погодитися зі встановленою ціною, ціна має відповідати ринковій вартості, або необхідно встановити більшу, відповідну, справжню вартість [3,с.589].

Отже, бухгалтерський облік емісії акцій є важливою ланкою облікового процесу акціонерного товариства. З прийняттям Закону України “Про акціонерні товариства” від 17 вересня 2008 року необхідним є удосконалення певних юридичних та облікових аспектів функціонування акціонерного товариства з використанням позитивного вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Література:

1. Закон України “Про акціонерні товариства” від 17 вересня 2008 року № 514 – УІ.
2. Закон України “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців” від 15 травня 2003 року № 755 – УІ.
3. Jerry J.Weygandt, Donald E. Kieso, Walter G. Kell Accounting principles. – John Wiley and Sons. – New York Chichester Brisbane Toronto Singapore. -1997.-1167 p.

Ганна Жубіль, ст. викладач

Юлія Кравців, магістр

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

ТАКТИКА ПОДОЛАННЯ РИЗИКІВ ТА ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА В КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

В умовах сучасного, всеохоплюючої конкуренції та її впливу на економіку підприємства гарантування економічної безпеки є одним з пріоритетних завдань, які стоять перед науковцями.

Під економічною безпекою підприємства слід розуміти такий його стан, який дозволяє вести йому нормальну економічну життєдіяльність та ефективно розвиватися в інформаційному просторі кожному її елементу. Деякі науковці під поняттям "економічна безпека підприємства" розуміють ступінь захищеності інтересів власників. Також економічну безпеку розуміють як стан забезпеченості необхідними ресурсами на рівні, який

дозволяє гарантувати розвиток і зростання економіки та соціальної сфери при достатньому захисті економічних інтересів від системи загроз зовнішнього і внутрішнього середовища.

Економічна безпека – поняття, що відображає такий рівень матеріально-виробничих, науково-технічних і фінансових зв'язків підприємств, що дозволяє оптимально розвивати свої можливості незалежно від інших суб'єктів господарювання на взаємовигідних умовах, без завдання збитків своїм інтересам і цінностям. Її можна характеризувати і як стан, у якому підприємство може самостійно без втручання і тиску ззовні визначати шляхи і форми свого економічного розвитку. Економічна безпека є синтетичною категорією політекономії і політології, тісно пов'язаною з категоріями обліку і контролю, економічної незалежності і залежності, стабільності і уразливості, економічного тиску, шантажу тощо. В конкурентному середовищі економічна безпека має внутрішню матеріально-речовинну основу – досить високий рівень розвитку виробничого потенціалу, здатного забезпечити істотно високий рівень доходів і фінансових результатів.

Для цього необхідно, по-перше, класифікувати ризики та загрози економічній безпеці підприємства за рівнем їх небезпечності і розробити чітку стратегію їх подолання за ступенем першочерговості; по-друге, визначити структуру обліку, як інформаційної системи для економічної безпеки підприємства (мається на увазі надати життєвості нині незадіяним управлінському і стратегічному обліку). До речі, система обліку консервативна, вона перетворює стандартний набір вхідних даних і за допомогою стандартних процедур їх обробки отримує стандартний набір звітних форм. Чи можуть менеджери прийняти гнучкі рішення на основі стандартної інформації в умовах нестандартних ситуацій, наприклад щодо економічної безпеки із за конкурентних умов? Звичайно ні! Економічна безпека підприємств складна, багатоаспектна проблема, що постійно породжує численні наукові дискусії і тому на сьогодні вона не має простого і однозначного тлумачення. З множини вимірювань цього поняття можна виділити найбільш очевидні загрози економічній безпеці [3].

Класифікацію загроз економічній безпеці подамо за такими параметрами:

- а) за ступенем небезпеки – особливо небезпечні; небезпечні;
- б) за тривалістю дії – тимчасові; постійні;
- в) за можливістю здійснення – реальні; потенційні;
- в) за характером спрямування – прямі; непрямі;
- г) за сферами спрямування – виробничі; фінансові; експортно-імпорتنі; технологічні; інституційні; соціально-економічні; демографо-економічні; еколого-економічні.

Основна загроза економічній безпеці викликана конкурентним середовищем, впливом цілої низки факторів цього середовища, які хоча зро-

зумілі економістам, однак, завжди будуть, розподілятися за силою дії нерівномірно. У короткостроковій перспективі, які відомо, зміни в обробній промисловості, сфері послуг призводять до того, що галузі, які отримують переваги від зовнішньої торгівлі, і галузі, пов'язані з експортом, відчувають більший приплив капіталу і кваліфікованої робочої сили. У той же час ряд галузей значно програє від цих процесів, втрачаючи свої конкурентні переваги через зростання відкритості ринку. Такі підприємства змушені докладати додаткових зусиль, щоб пристосуватися до господарських умов, які змінилися не на їхню користь.

Це викликано тим, що конкуренція з боку випуску підприємством трудомістких товарів, випущених у регіонах з низьким рівнем заробітної плати і невисокою кваліфікацією працівників, спричиняє зниження цін на аналогічну продукцію підприємства і скорочення його прибутків. У подібних умовах, підприємство, повинно припинити випуск збиткової продукції і перейти до виробництва товарів, що вимагають використання висококваліфікованої праці.

Розглядаючи питання про те, чи загрожує підприємству підвищена небезпека через негативний вплив конкуренції на ринках капіталу і трансграничної цінової динаміки, варто підкреслити, що заходи на державному рівні можуть обмежити цей вплив.

Класифікувавши загрози та їх негативний вплив на економічну безпеку, ми повинні з'ясувати, які ж ризики таїть в собі цей вплив. Та найперше питання, що ж таке ризики взагалі та чим вони відрізняються від загроз?

Ризик економічній безпеці в загально-філософському розумінні – це невід'ємна складова життя. Він породжується невизначеністю, відсутністю достатньо повної інформації про подію чи явище та неможливістю прогнозувати розвиток подій. Ризик виникає тоді, коли рішення *вибирається* з декількох можливих варіантів і немає впевненості, що воно найефективніше. Можна приймати рішення та запроваджувати дії направлені на зменшення ризику, але позбутися його неможливо. Ситуації, коли відсутній ризик в економіці, майже не зустрічаються. Більшість ситуацій яким несприятим ризик, є дуже важко прогнозованими, тому усунути ризик повністю майже неможливо. Це є причиною того, що навіть ідеальні з першого погляду рішення призводять до збитків в глобальних масштабах. Водночас ризик слід розглядати як невід'ємний елемент економічної безпеки підприємства.

Як вітчизняна, так і зарубіжна література приділяє багато уваги визначенню терміну " ризик економічної безпеки". Найчастіше зустрічаються такі визначення ризику: вірогідність збитків чи втрат; ймовірність невдачі чи втрат, що пов'язано з конкретним напрямком дій; ймовірність небажаної події. Проблеми ризику потрібно розглядати й ураховувати як

при розроблені стратегії, так і в процесі виконання оперативних завдань. У кожній ситуації, що пов'язана з ризиком, постає питання: що означає доцільний ризик, де межа, що відокремлює доцільний ризик від недоцільного. Визначення такої межі не може бути правильним без розуміння причин виникнення ризику економічної безпеки. Основні причини виникнення ризиків економічної безпеки наступні:

1. Наявність невизначеності
2. Існування альтернатив і необхідність вибору.
3. Можливість оцінити наявні альтернативи.
4. Зацікавлення у результатах вибору.

Аналіз впливу факторів на економічну безпеку проводять у такій послідовності:

1. Визначення внутрішніх та зовнішніх чинників, що збільшують чи зменшують ступінь певного виду ризику.
2. Аналіз виявлених чинників.
3. Оцінювання певного виду ризику.
4. Встановлення допустимого ступеня ризику;
5. Аналіз окремих операцій щодо обраного ступеня ризику;
6. Розробка заходів щодо зниження ступеня ризику.

Основними реальними і потенційними ризиками, які негативним чином впливають на процес гарантування економічної безпеки в умовах конкуренції, є, по-перше, недосконалість проведення державної економічної політики, яка полягає у непослідовності проведення змін і відсутності системи чітких орієнтирів стосовно подальшого розвитку економіки підприємств у момент виникнення економічної небезпеки, зокрема, законодавчої бази, яка б реально стимулювала розвиток підприємства в умовах конкуренції, плідної співпраці підприємств з органами влади, з міжнародними інстанціями, механізмів реагування на глобальні критичні ситуації. По-друге, відсутність чіткої системи загальнодержавної політики стосовно напрямів та перспектив розвитку конкурентоспроможності національних підприємств на світовому ринку.

В теоретичному розумінні стратегія економічної безпеки підприємства – це теорія і практика планування та досягнення прийняттого рівня економічної безпеки з використанням всіх компонентів (економічних, демографічних, ресурсних, інформаційних тощо) існуючого потенціалу на всіх етапах і за будь яких умов функціонування.

Забезпечення економічної безпеки в умовах конкурентного середовища є не від'ємною функцією та основною сферою діяльності. Вони повинні реалізовувати життєво важливі інтереси підприємства, захищати їх від впливу зовнішніх внутрішніх загроз, гарантувати сприятливі умови і результативну роботу підприємств.

Класифікація глобальних ризиків та загроз економічній безпеці підприємства:

1. Відсутність експортно-імпоротної збалансованості, значне від'ємне зовнішньоторговельне сальдо.
2. Нераціональна структура експорту, надмірний вивіз сировинних ресурсів.
3. Нерозвиненість фінансової, організаційної та інформаційної інфраструктури підтримки конкурентоспроможності експорту на підприємстві.
4. Недостатній аудиторський контроль за здійсненням експорту та імпорту.
5. Надмірна відкритість економіки підприємства, невиважена лібералізація фінансової та інвестиційної діяльності.
6. Залежність процесу удосконалення фінансово-господарська діяльності підприємства від отримання кредитів та іншої допомоги.
7. Зростання зовнішньої заборгованості, нераціональне використання коштів.
8. Витіснення конкурентами підприємства з частини зовнішніх ринків збуту продукції, особливо, в країнах СНД і Східної Європи.
9. Залежність підприємства від закупки сировини в країнах СНД, наприклад (газ, бавовна, енергія), відсутність географічної збалансованості постачання на підприємстві.
10. Невідповідність більшості фактичних значень показників економічної безпеки пороговим.
11. Обмеженість доступу до джерел інвестування.
12. Зростання чисельності обслуговуючого персоналу.
13. Вплив цінових на готову продукцію підприємства.
14. Посилення економічної кризи в масштабах держави, зменшення споживчого одних регіонах країни і неконтрольоване його зростання в інших.
15. Значний відтік кваліфікованих працівників (ткачів, електрозварювальників, механіків тощо) за межі держави, так званий «відтік мізків».
16. Неспівпадання цілей іноземного інвестування з інтересами економічного розвитку підприємства.

Одержані наукові результати в сукупності дозволили розв'язати наукове завдання, що має важливе значення для розвитку досліджень економічної безпеки підприємства у вимірах конкурентного середовища, а саме: класифіковано ризики та загрози, розроблено теоретико-методологічні і прикладні підходи до гарантування економічної безпеки підприємства та шляхів підвищення її рівня в умовах постіндустріалізації шляхом моніторингу ризиків та загроз та розробки шляхів їх подолання.

Розкрито основи підвищення ефективності управління і стратегічна мета забезпечення економічної безпеки в умовах постіндустріалізації, які полягають у створенні прийнятних умов для розвитку безпеки підприємства.

Класифіковано реальні і потенційні загрози економічній безпеці. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть виступати науковим підґрунтям подальшого дослідження проблем гарантування економічної безпеки підприємством в умовах розвитку постіндустріалізаційних процесів, удосконалення управління підприємством в системі нових чинників впливу конкуренції.

Література:

1. Глобалізація і безпека розвитку / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко, М. О. Гончаренко та ін.; За ред. О. Г. Білоруса. – К.: ІСЕМВ НАН України, КНЕУ, 2001. – 734 с.
2. Дацків Р.М. Економічна безпека держави в умовах глобальної конкуренції. – Львів: Центр Європи, 2006. – 160с.
3. Економічна інтеграція та глобальні проблеми сучасності. Навчально-методичний посібник / За ред. д.е.н., проф. Д.Г. Лук'яненка. – К.: КНЕУ, 2005.
4. Степаненко А.В. Глобалізація, конкурентоспроможність й економічна безпека: проблеми взаємодії та взаємозв'язку // Продуктивні сили України. – №1(002) 2007. – С. 71–84.

Олена Задорожна

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Конкурентоспроможність виявляється лише в умовах конкуренції і через конкуренцію. Конкурентоспроможність підприємства є результатом взаємодії різних факторів, породжених об'єктивним розвитком продуктивних сил і які віддзеркалюють економічну політику великих монополій за випуск якісної продукції та її збут з метою отримання економічного та соціального ефекту, спонукаючи інших виробників до наслідування.

Конкурентоспроможність є одним з основних понять, яке активно використовують у теорії та практиці економічного аналізу, виступає багатоглядним поняттям, що в перекладі з латинської мови означає суперництво, боротьбу за досягнення найкращих результатів [3, с.37]. Для її характеристики використовують поняття порівняльних витрат (Д. Рікардо), по-